

ТЕКСТ СТАТТІ ТУТ

Гранчак Іван Михайлович

13 січня 2000 р. на 73 році життя раптово помер доктор історичних наук, професор, академік Міжнародної Слов'янської Академії наук, заслужений працівник освіти України Гранчак Іван Михайлович. Пішла з життя одна з найвідоміших особистостей Закарпаття, вчений, педагог, керівник, громадський діяч, людина високого благородства, душі і серця.

І. М. Гранчак народився 7 жовтня 1927 р. у с. Нове Давидкове Мукачівського району Закарпатської області в селянській родині. В 1934 р. почав навчатись у рідному селі. У 1943 р. з відзнакою закінчив Мукачівську школу. Далі навчання продовжив у Мукачівській учительській семінарії, котру закінчив у 1947 р.

У вересні 1947 р. І. М. Гранчак поступив в Ужгородський державний університет на історичний факультет, який закінчив також з відзнакою. Відразу ж вступив до аспірантури Інституту історії Академії наук України. У 1955 р. успішно захистив кандидатську дисертацію, в якій досліджував проблеми новітньої історії Чехословаччини. Після цього почав працювати в Ужгородському державному університеті, де розкрився його інтелектуальний потенціал, педагогічні й організаторські здібності. З 1961 р. І. М. Гранчак завідував кафедрою загальної історії, котру очолював протягом 33 років.

Докторську дисертацію з проблем новітньої історії Угорщини захистив у 1967 р. Він підтримував тісні зв'язки із спеціалістами-гунгарологами, основна маса яких працювала в Москві. За ініціативою Інституту слов'янознавства і балканістики АН СРСР була створена радянсько-угорська історична комісія, до складу якої ввійшов й І. М. Гранчак. Комісія виріши-

ла видати тритомну академічну історію Угорщини. Керівництво авторським колективом було доручено Івану Михайловичу. Проект успішно здійснили вчені Москви та Ужгорода, причому був втілений запропонований І. М. Гранчаком підхід до вивчення історії Угорщини.

Слід виділити дослідження Івана Михайловича з проблем розвитку зв'язків України з Угорщиною. Він висунув нову, сміливу на той час думку: виділити Україну із загальної історії СРСР і розглядати її як окремий суб'єкт дослідження, звертаючи особливу увагу на економічне, політичне, культурне співробітництво між двома країнами. Те, що було написано в 70—80-х роках про угорсько-українські зв'язки, актуальним є і сьогодні.

І. М. Гранчак усе своє свідоме життя був прикладом для колег і студентів найбільшого в Закарпатті вищого навчального закладу — Ужгородського державного університету. Служінню історії він віддав близько 50 років, залишивши по собі глибокий і неповторний слід. Обіймав посаду декана історичного факультету, а в першій половині 80-х років — проректора університету. Одночасно І. М. Гранчак ні на хвилину не полишав живу роботу із студентами та науковцями, рекомендував студентам тематику курсових робіт, які пізніше переростали в дипломні, а згодом і в кандидатські дисертації. Він підготував 18 кандидатів наук, з яких троє захистили докторські дисертації.

З 1996 р. Іван Михайлович очолював новостворений Закарпатський регіональний центр соціально-економічних і гуманітарних досліджень НАН України, що виріс у відому в краї науково-дослідну установу, яка об'єднала ряд академічних науково-дослідних підрозділів у плані координації їх наукової роботи в галузі історії, економіки та соціальних проблем регіону й усієї держави. Водночас І. М. Гранчак працював і в Ужгородському державному інституті інформатики, економіки і права з першого дня його заснування. Він завідував кафедрою суспільних дисциплін, активно сприяв становленню цього вищого навчального закладу, що розпочав працювати на теренах Закарпатської області після здобуття Україною незалежності.

Справді вагомим є науковий доробок І. М. Гранчака. Він був визнаним фахівцем з історії зарубіжних країн, особливо Угорщини, Словаччини, Чехії, Польщі, Болгарії. Його праці відомі в Україні та далеко за її межами. Значне місце у спадщині вченого посідає історичне минуле Закарпаття. Загалом він видав 18 монографій, кілька сотень наукових статей, має велику кількість публікацій у пресі. Наукова громадськість України пам'ятає І. М. Гранчака як людину гуманну, віддану покликанню, як великого педагога і визнаного вченого. З кончиною професора І. М. Гранчака українська історична наука зазнала неповторної втрати.

Пам'ять про Івана Михайловича — науковця, добру й чуйну людину — надовго залишиться в пам'яті всіх, хто його знав.